

G
A
B
R
I
E
L

STUDIJSKA KNIŽNICA - MARIPOHA
TRST

6

LETNIK XXIX.
1982-1983

VSEBINA

Neža Maurer: Dnevi	145	Novosti na knjižni polici: Marij Čuk: Knjigi prijetnih zgodb	171
Kajetan Kovič: Moj prijatelj Piki - Piki in francoska solata	146	Šolarji pišejo	172
Tone Seliškar: Zavezniki	148	Zapojmo veselo: Janez Bitenc: Skrb za ptičke	173
Danilo Gorinšek: Štuporamo...	149	Urednikova beležnica	174
Angelo Cerkvenc: Strah ima samo velike oči...	150	Za bistre glave	175
Vojan T. Arhar: Učeni medo	154	Za spretne roke: Vera Poljšak: Čaro- dej	3. stran platnic
Stana Vinšek: Mali športnik	154		
Črtomir Šinkovec: Gostoljubni maček	155		
Danilo Gorinšek: Pes in osel	156		
Meta Rainer: Oblački berački	157		
Kotiček za najmlajše: Vera Poljšak: Trobenica	158		
Rebus, Roboti	159		
Romska pravljica: Pravljica dolga kot zajčji rep	160		
Miha Matè: Klepetava Petka	161		
Natečaj	163		
Podobe iz preteklosti: Lojze Abram: Friderik Pregl - slovenski Nobelovec	164		
Albin Belar - iznajdljivi seizmolog	165		
Vlado Firm: Skopuhova smola	166		
Poskusimo tudi mi: Vera Poljšak: Ri- bice	168		
Danilo Gorinšek: Zakaj je kalin rdeč	169		
Slike iz narave: Vlado Firm: Veliki detel, Plezavček	170		

Ilustracije za 6. številko Galeba so naredili:
Milko Bambič (str. 154); Marjanca Jemec
Božič (str. 155, 160); Marjeta Cvetko (str.
162); Leon Koporc (str. 152); Jasna Merkù
(str. 167); Borut Pečar (str. 148, 156); Jel-
ka Reichman (str. 146, 147, 149, 157); Bine
Rogelj (str. 169); Ivo Šubic (str. 170); Mag-
da Tavčar (str. 145, 154, 158, 159, 168, 176,
3. str. pl.).

Priloga: Alojz Gradnik, Bazovica — besedilo
Evgen Dobrila, slike: Lojze Abram.
Naslovna stran: Barbara Grgič, 5. r. OŠ »K.
Destovnik - Kajuh« — GROPAD.A.

Neža Maurer

Ilustr.: Magda Tavčar

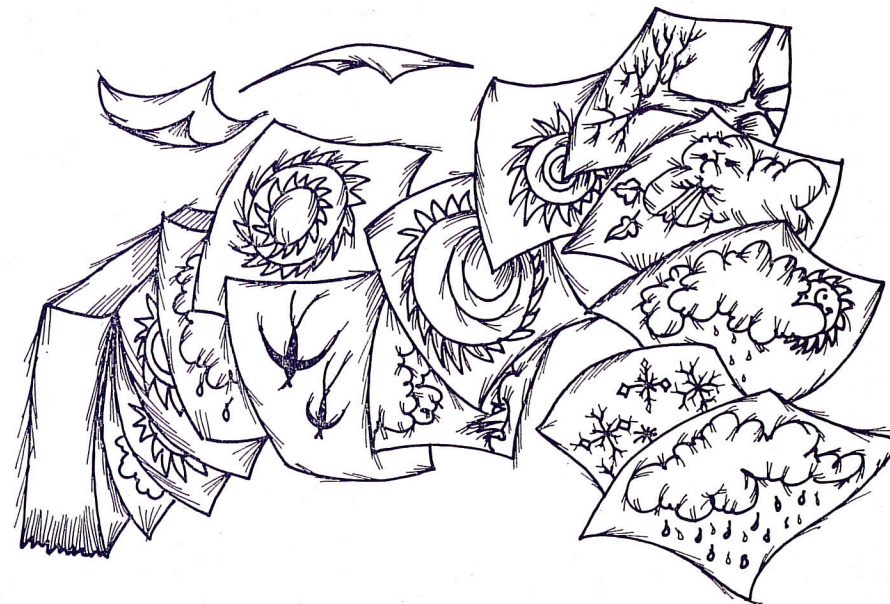
DNEVI

Temni in svetli prihajajo mimo,
kratki in dolgi zasijejo v zraku,
deževni in suhi korakajo mimo,
oblačni in jasni gredo proti mraku,
topli in hladni odhajajo mimo
vsi milo pomlad in poletje, jesen —
nazadnje zagazijo v zimo.

Gazijo v snegu vsi majhni in sivi
in komaj še vlečejo poldan za sabo.
Izginjajo utrujeni v jelševi grivi —
že luč jim prižgemo za sladko pozabo.

Zjutraj pa z vetrom, ki hruje po gori
vriskajo, pojejo kakor za stavo.
Sonce zagode: »No, dnevi so nori!«
in spravi oblake pod staro ponjavo.

In zopet prihajajo kakor pred letom:
temni in svetli, mirni in hrupni,
kratki in dolgi, deževni in suhi,
topli in hladni, oblačni in jasni,
veseli, otožni, sončni in sivi —
s pomladi v jesen, iz jeseni v pomlad,
vedno spet mladi in neutrudljivi.

Mesečnik (10 števil) — Izdaja: Založništvo trža-
škega tiska, Trst — Glavni in odgovorni urednik:
Lojze Abram — Uredništvo: Ul. G. Amendola 12,
34134 Trst, tel. 415534 — Uprava in ekspedit: Ul.
dei Montecchi 6, 34137 Trst, tel. 795873, 794672 —
Tiska: Graphart, Ul. D. Rossetti 14, 34126 Trst,
tel. 772151 — Posamezna številka: 1.200 lir, dvojna:
1.700 lir, naročnina: 8.000 lir

Galeb je registriran na sodišču
v Trstu pod štev. 158 od 3. maja
1954

Galeb je včlanjen v zvezo pe-
riodičnega tiska USPI (Unione
Stampa Periodica Italiana)

MOJ PRIJATELJ PIKI

Piki in francoska solata

Imeli smo goste in učiteljeva mama je pripravljala razne imetnine jedi. Takih jedi ne jemo vsak dan in zato je učitelj do njih nezaupljiv. Med drugim je na majhne koščke narezala kumarice, krompir, korenček, zeleno in kolerabo, nekaj je bilo kuhano, nekaj surovo, pripravila si je majonezo, gorčico in najbrž še kaj. Vse te stvari jemo po navadi vsako posebej in nekatere od njih je tudi učitelj. A mama je vse to pomešala, tako da je nastala čudna godlja, ki ji pravimo francoska solata.

Učitelj se je sukaj po kuhinji. Opazoval je mamo pri delu in mama mu je rekla: »Boš malo poskusil?«

Učitelj je odločno odkimal: »Ne, ne bom.«

Mama je rekla: »Samo malo poskusi! Eno žličko.«

Učitelj je odgovoril: »Take čudne jedi mi niso všeč. Ne maram jih.«

Mama je vztrajala: »Moraš se navaditi tudi na nove jedi!«

Učitelj je bil drugačnega mnenja in je ponovil: »Ne bom.«

Mama se ni dala prepričati: »No, daj, samo eno žličko! Saj ni strup.«

Učitelj je rekel: »Je. Če to pojem, bom umrl.«

Mama je postala skoraj huda: »Kaj misliš, da bodo tudi naši gostje umrli od tega? Ali misliš, da jih hočem zastrupiti?«

Učitelj je skomignil z rameni: »Ne vem. Mogoče pa.«

Mama je rekla: »Le čakaj! Poklicala bom Pikija, pa boš videl, kako bo z veseljem poskusil.«

Učitelj je molčal. Mama je vzela Pikija s police in ga vprašala: »Piki, ali hočeš malo francoske solate?«

Piki je pokimal.

»No, ali vidiš?« je rekla mama učitelju, ta pa še zmeraj ni rekel nobene.

Mama je z žličko zajela francosko

solato in jo nesla k Pikijevemu gobčku. Nič se ni zgodilo.

»Vidiš, tudi Piki je ne mara,« je zmagoslavno rekel učitelj.

Tedaj pa se je zgodil čudež. Plišasti medvedek je odprl usta in polizal z žličke francosko solato.

»Boš še, Piki?« je vprašala mama in Piki je pokimal.

Tako je pojedel še drugo, tretjo in četrto žličko, potem pa se je lepo obliznil in se priklonil, kar je najbrž pomenilo: hvala.

»Si videl?« je rekla mama učitelju.

»Pha,« je rekel učitelj, »jasno, Piki je Francoz, Parižan. Tam vsi Žužuji jejo francosko solato, saj mi je pravil. Jaz pa nisem Žužu, ampak medvedji učitelj. Si že slišala, da bi kdaj kak medvedji učitelj jedel francosko solato?«

Mama tega še ni slišala in tako je ostal učitelj pri svojem. Piki pa je zadovoljno sedel na polici in vse je kazalo, da zaradi francoske solate ne bo umrl.

ZAVEZNIKI

Otroci iz Bohinjske Bele so bili prijatelji in zavezniki partizanov. Skozi Bohinjsko Belo je vodila najkrajša kurirska pot do gorenjskega odreda na Jelovici. Ker pa so bili Švabi v Bohinjski Beli, so morali kurirji napraviti velikanski ovinek po obrobni hribih, kar je bilo zlasti pozimi zamudno in težko. Pozimi zlasti, ker je sneg bel in se tudi ponoči vidi marsikaj, kar bi se ne smelo.

Švabi otrok niso v mar vzeli. Pam-ži se jim niso zdeli nevarni. Na vseh koncih vasi so postavili bunkerje in tamkaj čepeli na straži. Nihče izmed odraslih ni smel tam mimo, otroci pa so tekali sem in tja in jih je bila nedolžnost sama.

Zapadel je bil globok sneg. Na klancu, ki se je vil od vrha nad vasjo pa prav v dolino do Bohinjke, so se otroci sankali. Šlo je navzdol po strmem bregu, kot da bi sanke iz pištrole izstrelil! France in Tine sta privlekla na vrh sanke, s kakršnimi vozijo Bohinjci drva iz hoste. Deset otrok se lahko skobaca na take sanke. France in Tine pa sta rinila vedno više nad vas. Švabe v bunkerju je v parklje zeblo in so si mislili: »Kar naj se pojajo mulci tod okoli, dokler bodo otroci tu, partizani ne bodo streljali!«

Brž ko pa sta imela France in Tine bunker za seboj, se je zaril eden ali drugi v globok zamet — in je privle-

kel venkaj veliko torbo. V torbi pa sami partizanski časopisi! To je bilo, kajpak, dogovorjeno med otroki in partizani! Torbo sta privezala pod sanke in hura, hura v dolino! Tam pa je čakal kurir z Jelovice, pograbil je torbo, pokazal Švabom fige in izgini med smrekami. Ali sta se smejala France in Tine doma na peči Švabom, mimo katerih se je vozila partizanska pošta.

Toda to je bil šele začetek! Nekoč namreč, mrak se je že mesil, sta France in Tine spet s sankami kolovratila nad bunkerjem. Rila sta po snegu, toda torbe ni bilo. Ej, kaj pa je to? Iz snega je pokukala prava

partizanska buča in poleg nje še ena in še ena!

»Fanta, kako bi prišli čez Bohinjko? Važna stvar je, moramo tja čez za vsako ceno!«

France se je popraskal pod polhovko, požmrknil nekajkrat v svojo pamet in vprašal:

»Koliko pa vas je?«

»Pet!«

»Potlej pa kar na sani!«

In se je uleglo pet partizanov počez na sanke. Nanje sta nametala snega, ga lepo poravnala in sedla na

partizane. Sanke so zdrčale kakor hudournik po klancu tik mimo bunkerja in čez sredo vasi in toliko, da nista povozila Švabov, ki so šli iz gostilne. Kar kadilo se je za njima in potlej so izginili v grapo. Partizani so bili veseli kratke poti, pristrčno so se zahvalili fantoma in so naglo prebredli Bohinjko.

Doma na peči pa, ko sta si tajala premrle šapice, sta se smejala in France je rekel:

»Švabi so pa zares bedaki. Pravi-jo, da bodo zavojevali ves svet — pa še Bohinjske Bele ne morejo!«

Danilo Gorinšek

Ilustr.: Jelka Reichman

ŠTUPORAMO...

Štuporamo se peljamo,
nor je, kdor čepi doma,
svet obilo kruha dá:
dá Ljubljana nam dva vrana,
Maribor star bukov štor,
Celje nam kosti namelje,
Trst dá praznih školjk pet vrst,
Jesenice strte žlice,
Kranj ponuja prazen panj,
Novo mesto trdo presto,
lg dá nekaj gnilih fig,
Lašče dajo mušje mašče,
Lož da ducat žabjih kož,
Šiška pa dva mrtva miška,
Vič velí: »Nikjer ni nič!«
Štuporamo — pot končamo,
nor je, kdor gre krog svetá,
kruha je dovolj — doma!

Strah ima samo velike oči...

Gozdni inženir Viktor Hrast je domoval pod Milonijo. Področje njegove dejavnosti je obsegalo varovanje in oskrbovanje gozdov od podnožja Milonije vse tja do Črnega dola. Veliko ljubezen je posvečal divjačini in zverem. Pozimi je prizadevno skrbel, da je bilo v krmilnicah vedno dovolj krme za divjad in ptice.

Nekega zimskega dne je prejel pismo svojega brata Jošta, uradnika neke tržaške banke. Brat ga je zaprosil, naj bi se kaj kmalu zglasil pri njem. Spomnil ga je na obljubo, dano Joštovi 14-letni hčerki Urški, da jo bo seznanil z življenjem v gozdovih. »Prav zdaj bi bil primeren čas za izponitev obljube, ko prihaja divjad h krmilnicam, divjad, o kateri sanja Urška noč in dan,« je pisal Jošt.

Nerodno! je tuhtal Viktor. Da bi nastopil dopust zdaj, ko mora skrbeti za divjad in ptice? Mogoče pa bi se le dalo kako urediti. Zaprosil bi logarja Bilca, ki oskrbuje gozdni

okolih vzhodno od Milonije, naj bi za nekaj dni okrog božiča in novega leta poskrbel tudi za krmilnice do Črnega dola. Polde Bilc, nadvse uslužen človek, je Hrastovi želji rad ustregel.

»Nič ne skrbite! Moj Nande, ki je prišel na božične počitnice z Dunaja, kjer študira na gozdarski fakulteti, mi bo rad pomagal oskrbovati moje in vaše krmilnice,« je Viktorju obljubil Polde.

»Hvala, Polde, drugič bom pljunil v roke jaz, ko boste nujno potrebovali kakšen teden oddiha,« se je zahvalil Viktor, dal logarju oris svojega gozdarskega področja z vrisanimi krmilnicami, nato pa s pomirjeno vestjo odpotoval na obisk v Trst.

Jošt ga je pričakal na železniški postaji. Povedal mu je, da je Urška precej oslabela. Po mnenju dr. Gvida Gombača, starega družinskega zdravnika, je Urška občutno živčno prizadeta. V šoli ima kljub pridnosti in prizadevanju precejšnje težave

Doktor je svetoval, naj se deključ začasno izpiše iz šole in spremeni okolje. Še najboljše bi bilo, je predlagal zdravnik, da bi mesec ali celo dva meseca, če bi bilo mogoče pa še dlje, preživela kje v gozdovih.

»Tako je nanoslo, da sem se spomnil na tvojo obljubo. Bojim se pa, da ti bo Urška v breme. Za povračilo ti bo, upam vsaj, rada pogospodinjila,« je v zadregi pomencal Jošt.

»Urška mi že ne bo v breme! Prav nasprotno. Včasih si poželim človeške družbe. Žal se moram zadovoljiti le z radiom. Zadovoljen bom, če bo lahko zdržala nekaj mesecev v gozdni samoti. Bojim se, da se bo kaj kmalu naveličala samevanja. Poskrbel bom, da ji bo sem ter tja družbovala moja udomačena srnica lčica, ki se pozimi rada prepušča milovanju v topli brunarici,« je Viktor obehtal Joštu.

Urška je strica pristrčno objela, saj ga je imela prav rada. Bila sta si v marsičem podobna. Oba sta ljubila naravo in živali, zlasti še gozdne prebivalce. Novica, da pojde s stricem pod Milonijo, jo je tako obradovala, da je strica obsula s poljubi. Komaj komaj se je ubranil njenih čustvenih izlivov.

Jošt, njegova žena Sabjna in Urškin brat Janko so skušali preprositi strica, naj bi z njimi silvestroval. Viktor bi bil rad ustregel njihovi želji, Urška pa nikakor ne; komaj komaj je čakala, da bi odpotovala. Romantično navdahnjena je hotela Silvestrovo noč prebiti pod Milonijo. Ne prigovarjanje ne prošnje niso nič zalegle... Morali so ji ugoditi.

Stric in Urška sta se poslovila od domačih in se odpeljala z vlakom do Bistrice. Tam sta sedla v Viktorjev že dokaj obrabljeni, pa še vedno dobro uporabni spaček in se zapeljala

po dobro vzdrževani cesti proti Mrzlemu dolu in dalje po še lepi gozdni poti pod Milonijo.

V brunarico sta vstopila že o mraku. Urška je kar ostrmela. Notranjost lesenjače jo je navdušila. Lepa kuhinja, dve prostorni izbi, Viktorjev delovni kabinet, shramba, prostorna veža, vse opremljeno s stilnim alpskim pohištvom. Brunarica je imela električno napeljavo in vodo iz arteškega vodnjaka.

»No, zdaj bova silvestrovala!« je odločil stric in prinesel iz shrambe zapečateno steklenico istrskega refoška, jedatice za slavnostno silvestrovanje pa so jima Hrastovi naložili v zajetno košaro. Sedla sta k mizi, vključila radio in se pogostila.

Nepričakovano se je — bilo je že po 22. uri — razlegel strel, pa še en strel, pa še strel za strelom...

Viktor je poskočil. »Divji lovci!« je ostro kriknil. »Pobijajo nebogljenе srne, nemočne košute. Brezsrčneži!«

Naglo je snel puško z zidu, si vrgel kožuh čez ramena, poveznil kučmo na glavo...

»Oprosti, Urška, ne bom se dolgo mudil, najpozneje čez dobro uro se vrnem. Zaklenil bom vežna vrata. Ti pa nikomur ne odpiraj! Nikomur!« ji je zabičal.

Urška je onemela. Sama bo ostala. Sama v Silvestrovi noči. Ni mu zamerila. Zavedala se je pač, da mora stric izpolniti, kar mu velevala poklicna dolžnost.

»Stric, pazi se, prosim!«

»Nič se ne boj, Urška, previden sem,« ji je zagotovil. »Ti poslušaj ta čas radio!« ji je še posvetoval in naglo odšel.

Urško je obšel tesnoben nemir. Zaman si je skušala pomiriti živce

Izklopila je radio. Sedla je v naslonjač in skušala brati, pa ni šlo. Srce ji je nemirno, vse preglasno bilo. Čeprav je sobni kamin, v katerem so gorela debela polena, prijetno grel, jo je mrazilo po hrbtu. Tedajci je zaslišala rahlo trkanje. Prisluhnila je. Trkanje se je pojačevalo čedalje močnejše. Strah ji je jemal dih.

»Kdo je?« je komaj komaj dihnila.

Odgovor: krepak udarec. Udarec za udarcem. Kakor da je kdo nabijal s kladivcem po vratih, nabijal nenehno, vztrajno. Udarci so si sledili, zdelo se ji je, čedalje močnejši, čedalje bolj neučakani. Tresla se je kakor brzozjavna žica v besneči burji in se kar oblečena vrgla na posteljo.

Dih ji je zastajal, srce ji je nabijalo, kakor da se je hotelo iztrgati iz prsne koša. Glavo si je pokrila z debelo odejo, da ne bi slišala hrupa, ki je bil — dozdevalo se ji je — čedalje močnejši. Vse zaman! Nočni vsiljivec je s peklensko vztrajnostjo udarjal po vratih.

Vzelo me bo! ji je podzavestno šinilo v možgane. Minute so se daljšale, vsaka minuta je bila dolga dolga ura... Viktorja pa ni in ni. Rada bi bila zajokala, pa so ji solze obtičale nekje globoko v prsih. Le ječala je, komaj slišno ječala.

Kaj bo, če bo nestrpni obiskovalec vdrl v brunarico? Oh, kako strašna Silvestrova noč! Le zakaj ni rajši

silvestrovala z domačimi? Sama si kriva! si je očitala. Lotevala se je je omedlevica, prepletajoča se s trenutnim prebujevanjem v megleno zavestnost. Naposled... naposled... je nekako podzavestno zaslišala vtikanje ključa v ključavnico, obračanje ključa in odpiranje vrat. Pa še pogovor je zaslišala...

»Ičica, bržčas je res, da nisi danes in nemara že dva dni dobila ničesar za pod zob, tako naučakljiva pa bi vendarle ne smela biti,« je Viktor glasno ošteval prijateljico.

»Stric, hvala bogu, da si naposled prišel,« je komaj komaj, vsa onemogla, izdabila Urška. »Bala sem se, da bo po meni,« je, vsa trepetajoča, besedo za besedo z muko zlogovala, »nekdo je trkal, udarjal, nabijal po vratih in se drl: 'Odpri, sicer...!'' Drl se je, drl...«

»Urška, Urška,« se je zasmejal stric, »strah ima ne samo velike oči, ima tudi velika ušesa! Trkala je že, trkala, rekla pa ni/nobene, niti črhnila ni, bila je moja prijateljica Ičica.«

»Kaj, prijateljico imaš?« jo je zbudila rahla ljubosumnost, »pa mi nisi nikdar povedal. In ponoči te obiskuje, oh...«

Viktor se je prešerno zasmejal.

»Stopi no v kuhinjo,« jo je potolažil, »in si oglej mojo prijateljico! Pravkar se gosti v kuhinji, bila je pač lačna, hudo lačna.«

Urška se je skobacala s postelje, stopila proti kuhinji, odprla vrata in zagledala — srnico, ki se je mastila s kruhom, namočenim v mleku. Prasnila je v smeh.

»Najrajši bi te dela ob glavo, pa si preprisrčna! Kako ti je že ime?«

»Ičica je!« se je posmejal Viktor.

»Ičica, kako si me prestrašila! Spravila si me malone ob pamet! Pa naj ti bo, vse ti oproščam, ker si tako zlata!« je dejala Urška, srce pa ji je še vedno rahlo trepetalo.

»Ičica je moja stara prijateljica, ponavadi ima vso zimo dovolj sena in drugih priboljškov v krmilnici zadaj za brunarico. Te dni me ni bilo doma, pa je bila, upam vsaj, samo danes krmilnica prazna. Jutri bo spet v njej dovolj krme. V hudi zimi prihajajo k tej krmilnici in še k drugim krmilnicam v gozdu poleg srn še košute, zajčki, ptice... Ičica mi je prav posebno zvesta od dneva, ko jo je preganjal starejši volk. Stal sem nedaleč od lesenjače. Ičica se mi je zaletela naravnost v objem... Tega ni pozabila. Pogosto me obiskuje, poleti in pozimi. Včasih me ure in ure kratkočasi, zlasti še, ko pripelje s seboj mladička in se z njim ali z njima, sem ter tja sta dva, prekucuje in igra,« je Urški povedal stric.

Medtem je srnica pritacala k Viktorju in se prižela k njemu, kakor da se mu je hotela zahvaliti za malico.

»Ljubko prijateljico imaš, stric! Te noči, tega silvestrovanja pa kljub vsej njeni ljubkosti svoj živi dan ne bom pozabila. Kaj pa tvoji divji lovci? Ali si jih ujel?« se je spomnila Urška.

Viktor se je iz vsega grla zasmejal:

»Ujel, ujel! Mlinarjevega Matijo in Janeza Medveda, oba iz doline, iz vasi Jelovice, oba moja dobra prijatelja. S katrco sta se pripeljala pod Milonijo in nedaleč odtod izstrelila šest 'salv' v pozdrav novemu letu.«

»Oh, ta preobjestna mulca! Najrajši bi jima pošteno navila ušesa, da bi nikdar več ne izstreljevala takšnih prismojenih salv!«

Vojan Tihomir Arhar
Ilustr.: Milko Bambič

UČENI MEDO

Medvedek, resda, prav noben,
se moder ne rodi, že učen.

Še majhen, vse mladostne dni,
nabira znanje si, se uči.

Uče ga mati, oče, brat,
no, za medvedji — doktorat!

Mamica, po športno slavo
rad bi šel na olimpiado.
— Vem, moj mali, da bi rad,
toda: nisi še premlad?
— Mamica, saj veš: tvoj sinček
teče boljše že kot Tinček!
Štiri leta šele štejem,
toda sankat že umejem;
ko dosežem pa pet let,
znan bom tudi nogomet!
Ko bom šest, bom dvigal ročke,
rokoborec bom za točke.
Ko bom sedem, kajak pravi
švigal z mano bo po Savi!
Z osmim letom kakor strici
tekmoval bom na Planici.
Ko devet bom let imel,
tenis bom igral vesel;
ko deset bom, mnogoboj...
— Dosti, dosti za nocoj!
— Košarko igral bi rad —
— Dosti, sinko, zdaj pa spat!
— V tekmah zmagal bom doma,
ali... tudi... v USA...

Stana Vinšek
Ilustr.: Magda Tavčar

Mali športnik

Črtomir Šinkovec
Ilustr.: Marjanca Jemec Božič

Gostoljubni maček

Maček naš nesel
je miški v omelo
košček slanine,
mleka skodelo.

Strašno se miška
je mačku čudila,
skoraj iz kože
je svoje skočila.

Toplo za malico
se mu zahvali:
»Dober si, bratec,
dober, moj mali!«

Miški pa zlomi
zob se v slanini,
joče se maček
kot na sedmini.

Miški še repek
utone v skodelo,
mačku na glavo
pade omelo.

Začne v nesreči
miška se dreti:
»Rep, joj, je takšen,
kot so špageti.«

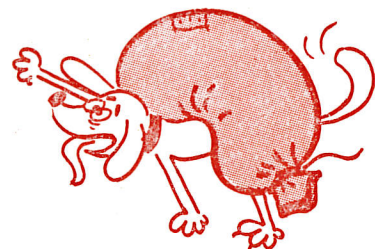
PES IN OSEL

Na kmetiji sta bila pes in osel. Osel je tovoril kmetu vreče, sode in košare, pes pa je bil skoro svoj živi dan priklenjen na verigo. Le tu pa tam so ga izpustili, tedaj, kadar je gospodar šel loviti zajce. Tako sta bila nezadovoljna oba: pes, ker je bil več priklenjen kot svoboden, osel pa, ker je bil že sit tovorjenja in garanja.

Zato sta se nekoč kar sama domenila, da bosta zamenjala svoje delo: osel bo v prihodnje lovil zajce, pes pa bo prenašal vreče, sode in košare. Gospodar ni nasprotoval njuni čudni odločitvi, saj je dobro vedel, da iz te moke ne bo kruha...

Že drugi dan sta šla pes in osel po svojih novih poslih: osel je pohitel na lov za zajci, pes pa je jel tovoriti težke vreče. Toda — joj, prejoj: preden je osel zagledal prvega zajca, je ta že bil za tretjim hribom! Osel je bojevito zarigal i-a i-a, prav počasi se je zmigal, v hosti se spotaknil ob štrleče korenine in se zaletel s trmasto betico v drevo tako silovito, da se je kar zložil po tleh.

Nič kaj bolj prida se ni godilo psu. Le-ta se sicer ni zaletel v drevo, toda ni preteklo niti dobre četrt

ure — že je omagal pod težkim bremenom vreč in se do smrti utrujen zgrudil na tla. Tako upehan je bil, da ni utegnil niti jezno zabevskati, le klavrno je zacvilil: »Hav-hav, hav-hav, prav mi je, prav! Nisem več pes, zares sem osel, da zamenjal sem svoj posej!«

Nato pa sta se spet oba, pes in osel, domenila, da bosta spet zame-

njala svoje delo: pes bo spet stekel za zajci, četudi bo večkrat priklenjen na verigo, osel pa bo do konca svojih dni spet tovoril vreče, sode in košare, čeprav je to hudo težaško delo.

Seveda je to bilo prav tudi gospodarju. Bil je namreč moder možak in je dobro vedel, da pasjo delo ne more iti od rok oslu, oslovsko pa ne psu...

Oblački berački

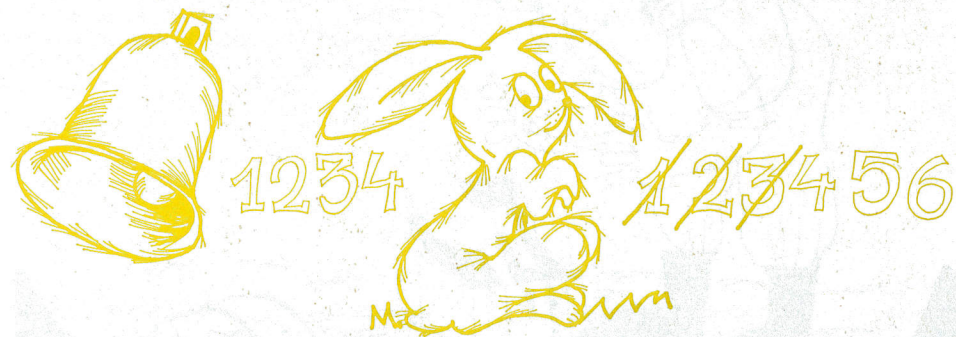
Po nebu se oblaki — raztrgani berački podijo, v zakrpane bisage meglò lovijo za vsakovrstno močo in za točo.

Ob suši pa berački vodó prodajo, da za tobak kak sóld imajo. Le trda zrna toče nihče kupiti noče...

REBUS

ROBOTI

SAMO DVA ROBOTA STA POPOLNOMA ENAKA, KATERA DVA?

Pravljica dolga kot zajčji rep

ŽIVEL JE KMET IN TA KMET JE ZAPREGEL SVOJE VOLE V SVOJ PLUG. IN KO JE SVOJE VOLE ZAPREGEL V SVOJ PLUG, JE ZAPELJAL Z NJIMI NA POLJE SVOJO NJIVO ORAT. ORAL JE, ORAL IN JE IZ BRAZDE IZORAL SKRINJICO IN SKRINJICA JE IMELA ŽELEZEN POKROV. ODPRL JE ŽELEZNI POKROV NA SKRINJICI, KI JO JE NAŠEL NA SVOJI NJIVI, KO JE NA NJEJ ORAL S SVOJIMI VOLI, IN IZ SKRINJICE JE SKOČIL BEL ZAJEC IN ZAJEC JE IMEL ČISTO KRATEK REPEK. IN KER JE IMEL TA ZAJEC TAKO KRATEK REPEK, JE KRATKA TUDI NAŠA PRAVLJICA. ČE BI IMEL BELI ZAJEC DALJŠI REP, BI BILA TUDI NAŠA PRAVLJICA DALJŠA, TAKO PA:

ZAJEC SKOČI V LONEC, PRAVLJICE JE KONEC.

2. ALOJZ GRADNIK - Po opravljeni osnovni šoli v Medani je obiskoval gimnazijo v Gorici. Po maturi je šel študirat pravo na Dunaj. Tu je promoviral leta 1907 za doktorja prava. Odločil se je za sodniški poklic. Služboval je kot sodnik v Pulju, Cerknem in v Gorici. Na sliki: rojstna vas Medana.

4. ALOJZ GRADNIK - Po upokojitvi je živel v Ljubljani, kjer je umrl 14. julija 1967. Pokopan je v Medani. Gradnik je bil plodovit pesnik. Prvo pesem je objavil v dijaškem listu Vrtec, ko je bil star štirinajst let. Na sliki: Gradnikov grob na pokopališču v Medani.

6. ALOJZ GRADNIK - Njegove pesmi govori o domačem kraju, o navezanosti na rodno zemljo, o ljubezni, o življenju, osamljenosti in smrti, o človeškem trpljenju. Pretresljivo opeva krvavo preteklost našega podjarmljenega človeka v ciklusu pesmi Podobe tolminskega punta. Na sliki: Gradnikova soba v Medani, ki so jo odprli leta 1974.

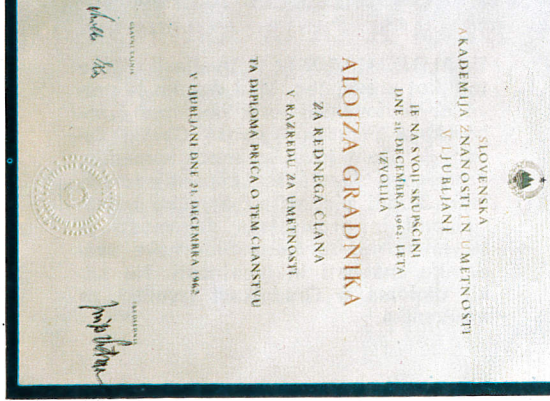
8. ALOJZ GRADNIK - Tudi v visoki starosti se je rad vračal na obisk v rojstno Medano, Goriška Brda in Gorico. Na enem svojih potovanj na Primorsko je obiskal tudi nekaj naših šol na Tržaškem. Povsod je bil pristrčno sprejet. Tedaj je posvetil nekaj pesmi našim otrokom in jih priobčil v Galebu. Na sliki: Gradnikova hiša v Medani, kjer je pesnikova soba. Spominska plošča na desni spominja, da je Gradnik tu ustvarjal.

1. ALOJZ GRADNIK - Rodil se je 3. avgusta 1882 v Medani v Goriških Brdih. Gradnikova mati Lucija Godeas je bila furlanskega rodu. Oče Jožef je preživljal družino s čevljarstvom. Na sliki: Gradnikov portret.

3. ALOJZ GRADNIK - Po končani prvi svetovni vojski je Primorska prišla pod Italijo. Tedaj se je Gradnik preselil v Jugoslavijo. Dalj časa je bil zaposlen pri zunanjem ministrstvu v Beogradu, pozneje pa kot sodnik v Ljubljani in v Zagrebu. Na sliki: Gradnikova rojstna hiša v središču Medane.

5. ALOJZ GRADNIK - V sedemdesetih letih pesnikovanja je izdal več pesniških zbirk. Znane so predvsem Padajoče zvezde, Pot bolesti, De profundis, Večni studenci, Zlate lestve, Bog in umetnik, Pesmi o Maji, Pojoča kri. Za otroke je napisal šaljive pesmi Narobe svet in druge pesmi. Na sliki: nekaj razstavljenih zbirk v Gradnikovi sobi v Medani.

7. ALOJZ GRADNIK - Uveljavil se je tudi kot prevajalec. Med drugim je prevedel v slovenski jezik pesnitev črnogorskega pesnika Njegoša Gorski venec, del Dantejeve Božanske komedije, Petrarrove sonete in Leopardijeve pesmi. Zaradi plodovite pesniške ustvarjalnosti in prevajalske dejavnosti je bil imenovan za člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Na sliki: diploma o Gradnikovi izvolitvi za akademika.

2. BAZOVICA - Gostilne so imele obsežna dvorišča in hleve. Tu so gostje puščali vozove in vprežno živino. Nad vhodom najstarejše gostilne je vklesan latinski napis, ki ga vidimo na sliki. Iz njega razberemo, da je tržaška občina dala zgraditi leta 1743 to javno gostišče, vodnjak in dvorišče. Gostilna je nastala, ker se je takrat občutno povečal promet na bazoviški cesti.

4. BAZOVICA - Bazovci so se v preteklosti ukvarjali pretežno s poljedelstvom in še zlasti z živinorejo. Danes so mnogi obe dejavnosti opustili in se zaposlili v mestu. Živina se je nekoč napajala v kalih. Odkar so vodo napeljali v hleve, kali propadajo. Na zahtevo vaščanov je občinska uprava dala enega obnoviti. Na sliki: obnovljeni kal s preurejeno okolico ob cesti proti Lipici.

6. BAZOVICA - Na severovzhodni strani sta zvezdarna in strelišče. Tam so fašisti ustrelili Bidovca, Miloša, Marušiča in Valenčiča. Na južni strani vasi je star pil. Na oboku nad nišo je napisano v staroslovenskem jeziku: »ČI-GAR JE NJIVA, JE GOSPODAR OD PILA. S TEM PILEM KOMUN NE UKA-ŽE NIČ. TE MORA STAT IN PERPETUA.« Na sliki: pil.

8. BAZOVICA - Živo je zanimanje za prosvetne, športne in gospodarske dejavnosti, kar izpričujejo Slomškov dom, Bazoviški dom, Kulturno društvo Lipa, Tržaški partizanski pevski zbor, mešana pevski zbor Lipa, Cerkveni pevski zbor, Otroški zbor Slomšek, Šortno društvo Zarja, Gospodarska zadruga, Zavarovalnica goveje živine in Pogrebno društvo. Na sliki: notranjost cerkve.

1. BAZOVICA - Vas leži na kraški planoti severovzhodno od Trsta. Nastala je na križišču cest Trst - Reka - Lipica - Sežana - Opčine. Ko so še tovorili blago z vozovi, je bila Bazovica pomembna prehodna postaja. Številne gostilne so nudile furmanom (voznikom) pijačo, jedačo in po potrebi tudi prenočišče. Na sliki: pogled na severni del vasi z gričem Kokoš v ozadju (672 m).

3. BAZOVICA - Ker leži vas na kraških tleh, nima izvirne vode. Pitno vodo dovaja nabrežinski vodovod. Ko še niso imeli vodovoda, so domačini pili deževnico, ki so jo zajemali iz vodnjakov (šterne). Vanje se deževnica izteka s streh. Vse gostilne in tudi nekatere domačije so imele vodnjake. Na sliki: glavni vodnjak pred župniščem iz leta 1816.

5. BAZOVICA - Vas ima cerkev, župnišče, občinsko izpostavo, pošto, osnovno šolo, vrtec, lekarno, več trgovin ter mizarsko in mehanično delavnico. Skozi vas pelje avtobusna proga št. 39. Ima samo tri ulice poimenovane: Grudnovo, Kosovelovo in Kettejevo. Leta 1981 je tu živelo v 251 družinah 749 oseb, od teh 663 slovenske in 86 italijanske narodnosti. Na sliki: najstarejša hiša v vasi — št. 3 pri Filipovih.

7. BAZOVICA - Prvo cerkev so Bazovci zgradili leta 1336. Bila je majhna in jo je obdajalo pokopališče. Leta 1633 so cerkev obnovili in podaljšali. Leta 1856 so jo porušili. Na njenih temeljih so zgradili precej večjo cerkev in visok zvonik z uro. Blagoslovili so jo 22. julija 1857 in jo posvetili sv. Mariji Magdaleni. Pokopališče je sedaj zunaj vasi ob openski cesti.

Miha Matè

Ilustr.: Marjeta Cvetko

Klepetava petka

Katarina se je komaj usedla v klop, že je zazvonil šolski zvonec. Imela je še ravno toliko časa, da je dejala Marjanci, ki je sedela za njo:

»Nekaj ti moram povedati, pa sedaj ni časa. Ti bom med odmorom.«

Tista ura se je neizmerno vlekla. Tovarišica je govorila, kaj vse se prideluje na polju, kako se sadi krompir, seje pšenica in kaj mora postoriti kmet, da je na jesen njegov pridelček čimvečji.

»To ni nič kaj zanimivo,« si je mislila Katarina. »Vse to sem že videla pri babici na deželi«. Pričela se je dolgočasiti. Spomnila se je na Marjanco. Obrnila se je k njej in ji zašepetala:

»Dobila sem papagaja. Svetlomodrega papagaja.«

»Ali že govori?« jo je zvedavo vprašala Marjanca.

»Je še premlad. Treba ga bo naučiti.«

»In kaj jé?«

»Proso, solato, pa tudi kakšen kosček jabolka. Ga boš prišla pogledat?«

Toda Katarina ni dobila odgovora, kajti njuno šepetanje je prekinila tovarišica:

»Že spet klepetaš, Katarina!«

Katarina se je zdrznila in zardela v obraz.

»No, kaj sem nazadnje dejala?«

»Govorili ste... govorili ste... o tem...«

»O čem sem govorila?«

»Kako se sadi pšenica in seje krompir...«

Razred se je na ves glas zasmjal.

»Le zakaj se mi smejejo,« je premišljevala Katarina. »Mar nisem prav povedala?«

»Vidiš,« je povzela tovarišica, »kar naprej klepetaš in potem ne veš, da se seje pšenica in sadi krompir.«

»Saj vem, saj vem, le zmotila sem se,« je hitela zatrjevati Katarina. »Saj sem videla pri babici.«

»Ne vem, če bi bila tvoja babica navdušena, ko bi ji dejala, da je treba na pomlad posejati krompir in posaditi pšenico. Le kaj bi ji zraslo, če bi tako napravila. Pa to sedaj ni toliko pomembno. Pomembnejše je to, da med poukom ne smete klepetati. Ti, Katarina, pa si postala prava klepetulja. Kar naprej se oziraš zdaj k Marjanci, zdaj k Miri, pa tudi h Gregorju, ki sedi čisto zadaj. In potem se zmotiš pri odgovorih. In še druge motiš pri pouku. Že četrtrič v tem tednu sem te zalotila pri klepetu. Če bo šlo tako naprej, potem ne vem, kakšna bo tvoja ocena iz vedenja.«

»Saj ne bom več, obljubim, da ne bom več klepetala!«

»Bomo videli,« je dejala tovarišica in nadaljevala s poukom.

Toda naslednji dan se Katarina spet ni mogla vzdržati.

»Ali veš, da nam je Koki padel v juho?« je pričela tiho šepetati Miri.

»V juho?« se je začudila Mira in se pričela na ves glas smejati.

Katarina je imela še ravno toliko časa, da ji je zabrusila:

»Koža, kaj se pa smeješ!«

»A že spet vedve?« se je oglasila tovarišica. »Že spet meljeta in se smejeta. Presneti klepetuljici, mar ne moreta držati svojih jezičkov? No, Katarina, pa še nam povej, kaj je tako smešno, da se bomo še mi nasmejali.«

»Saj ni nič kaj takšnega. Le naš papagaj je padel v lonec z juho. Še sreča, da ni bila vroča, pa smo ga rešili.«

»To bi bila slastna juha,« se je oglasil Jože in pomlaskal z jezikom.

»Pa tudi pernata,« se je zasmejal Gregor.

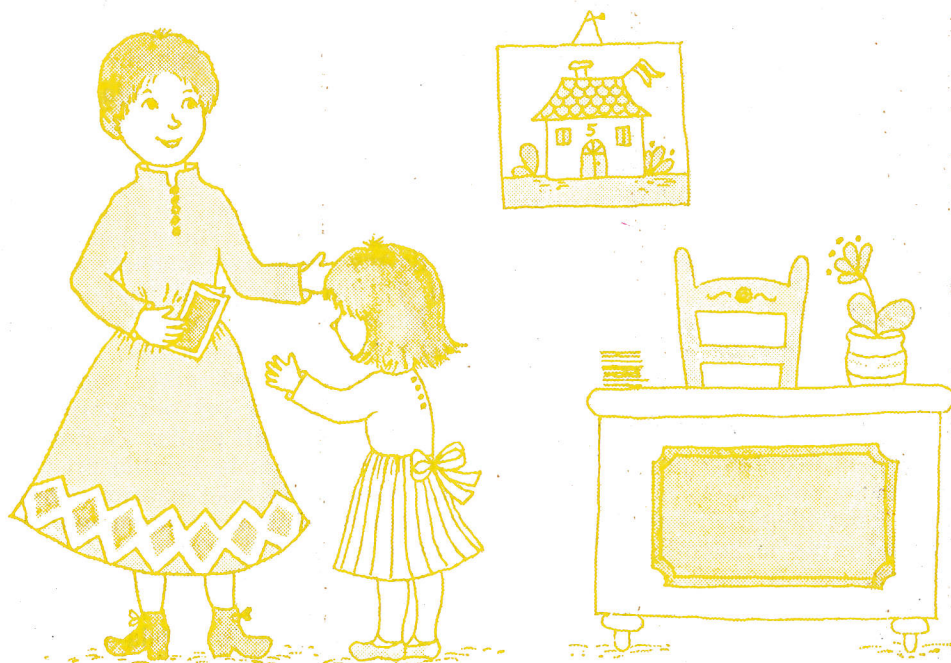
»Potem ne bi bilo potrebno zakuhati rezancev,« je pristavila Marjetka.

»Dober paprikaš,« je dejal Matej.

»Mamica je bila vsa iz sebe. Urban pa je pričel jokati... Še dobro, da smo ga rešili. Malo je bil masten, pa smo ga umili...,« je hitela pojasnjevati Katarina.

»No, zdaj je pa dovolj,« je dejala tovarišica. »Vse se je dobro končalo. Na živali morate paziti, tudi one so živa bitja. Le zamislite si ubogega papagaja, koliko strahu je moral prestati. Ti, Katarina, pa tudi ti, Mira, pa ne klepetajta med poukom, za to so odmori, pa se tedaj pogovorita!«

Pa vendar ni ostalo le pri tem. Katarina tudi pozneje ni mogla krotiti svojega jezička. Vse do konca šol-

škega leta. Tisti dan pa je bila tovarišica še prav posebno dobre volje. Prinesla je spričevala in za vsakega je našla kakšno dobro besedo, celo za Martina, ki mu ni šlo najbolje. Ko pa je vzela v roke Katarinino spričevalo, je dejala:

»Bila si pridna, le jeziček smo morali malo obrusiti. V vedenju imaš klepetavo petko. Glej, da boš drugo leto tudi to popravila!«

»Bom,« je obljubila Katarina in se že čez nekaj trenutkov obrnila k Miri in ji dejala:

»Nekaj ti moram povedati, naš Urban...«

»Na, ta je pa dobra,« si je mislila tovarišica, »nisem se še dobro ozrla drugam, že spet klepetata. Prava klepetuljasta petka!« Na glas ni rekla ničesar. Na njenem obrazu se je pojavil le rahel smehljaj.

NATEČAJ

Društva Slovencev miljske občine

Društvo Slovencev miljske občine razpisuje natečaj za spise in risbe na zanimivo temo:

NEKDANJI POKLICI NAŠIH LJUDI

Natečaja se lahko udeležijo učenci osnovnih šol v miljski občini in srednješolci, ki imajo svoje stalno bivališče v miljski občini.

Spise predložijo posamezniki ali skupine in lahko obsegajo opise največ dveh ali treh poklicev, ki jih dandanes ni več, z značilnostmi orodja, spretnosti in delavnice. Iz spisov naj bi bili razvidni koristnost, potreba, okolje in način nekdanjih poklicev in obrti. Kot oprema k spisu je primerna tudi risba. Pri opisu nekdanjih poklicev udeleženci natečaja lahko omenijo kako veselo ali zanimivo dogodivščino v pojasnilo značaja naših ljudi in njihovih pogledov na opisani poklic.

Društvo Slovencev miljske občine priporoča udeležencem natečaja tudi zbiranje starega orodja raznih poklicev, ki ga ni več dobiti ali je zelo redko. Zbirko bo hranilo Društvo, zbiratelj pa dobi posebno priznanje.

Spise in risbe morajo udeleženci natečaja izročiti svojim razrednikom ali zastopniku Društva Slovencev miljske občine do 3. maja 1983.

Vse izdelke bo pregledala in ocenila komisija ter razglasila zmagovalce. Proti odločitvam komisije ni priziva.

Razglasitev in nagrajevanje šest najboljših izdelkov, tri za osnovno in tri za srednjo šolo, bo konec maja na veliki prireditvi, ki jo bo pripravilo Društvo Slovencev miljske občine, na kateri bodo razstavljeni tudi ostali izdelki. Nagrajene spise bo, poleg drugih, objavila tudi Mladinska revija Galeb.

Lojze Abram

FRIDERIK PREGL

slovenski Nobelovec

Malokdo ve, da imamo tudi Slovenci svojega Nobelovega nagrajenca.

Mož, ki je dobil to največjo svetovno nagrado, katero podeljuje Švedska akademija v Stockholmu, je Friderik Pregl, priznani slovenski kemik in raziskovalec na področju mikroanalize.

Pregl se je rodil leta 1869 v Ljubljani v zavedni slovenski družini. Prvo šolanje za

opravil v domačem mestu. Kazal je veliko nagnjenje za medicino, zato se je vpisal na medicinsko fakulteto v Gradcu, kjer se je izšolal. V Gradcu je potem dobil mesto profesorja in vodil je laboratorij za medicinsko kemijo. Pregl je v tem avstrijskem mestu deloval do svoje smrti leta 1930, zato ga nekateri smatrajo za Avstrijca, ker je tudi večino svojih znanstvenih razprav napisal v nemščini.

Pregl je izumitelj organske kemijske mikroanalize, to je metode, ki je bila stokrat občutljivejša od drugih analitičnih metod v tistem času.

Pri svojem delu se je Pregl srečeval z velikimi problemi, kako izvesti kemijsko analizo zelo majhnih količin organskih vzorcev. To vprašanje mu je delalo največje težave, vendar ni odnehal. Po dolgih raziskavah je končno izumil originalno metodo in laboratorijsko opremo, ki mu je omogočala analize zelo majhnih količin snovi.

Sklepne izsledke teh raziskav je Pregl prvič opisal leta 1912, pet let kasneje pa jih je objavil v knjigi »Mikroanaliza«, ki je doživela več izdaj in bila prevedena v vse svetovne jezike. Preglov izum je omogočil nova odkritja v kemiji, medicini in fiziologiji. Sam je potem nadaljeval z raziskavami krvnega barvila in beljakovin in vse to opisal v knjigi »Uvedba mikroanalize«, za katero je leta 1923 dobil Nobelovo nagrado za

kemijo. Rezultati njegovega dela so sprožili revolucionaren napredek na področju raziskovanja metabolizma, hormonov in encimov.

V počastitev tega velikega slovenskega kemika so predlanskim na Preglovi rojstni hiši v Ljubljani odkrili odprski kip slovenskemu Nobelovcu.

ALBIN BELAR

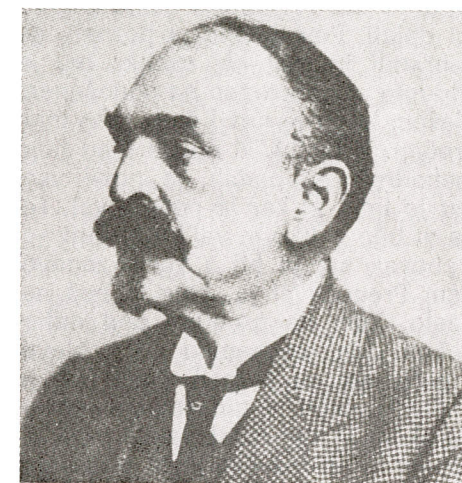
iznajdljivi seizmolog

Med znamenitimi Slovenci, ki so s svojim delom prispevali k napredku vsega človeštva, je tudi Albin Belar, pionir in izumitelj na področju sodobne seizmografije, to je merjenja in ugotavljanja potresne dejavnosti na zemlji.

Belar se je rodil leta 1864 in se je že mladih nog zanimal za potresne pojave. Po katastrofalnem potresu v Ljubljani leta 1895, po katerem je bilo mesto vse v ruševinah, je Belar še isto leto osnoval in vodil potresno opazovalnico v Ljubljani ter začel s sistematičnim delom na tem področju. Sam je izumil vrsto seizmografov, to je zelo natančnih naprav, ki beležijo zemeljske tresljaje, in z njimi opremil ljubljansko opazovalnico. Ti seizmografi so bili v tistih časih najboljše naprave te vrste na svetu.

Leta 1910 je Belar s svojimi napravami, pri katerih preseneča enostavnost Belarjevih rešitev, opremil beograjsko potresno opazovalnico in opazovalnice na Češkem in drugod. Zanimivo je, da so Belarjevi seizmografi v opazovalnici v Beogradu brezhibno delovali do leta 1929, ko so jih zamenjali z modernejšimi.

Albin Belar se je od leta 1910 ukvarjal tudi z brezžičnimi sprejemniki, najprej s pomočjo izumitelja barona Codellija, potem pa samostojno. Ti brezžični sprejemniki, ki

so bili nekakšen zametek današnjega radia, so mu služili za povezavo z drugimi astronomskimi in seizmološkimi postajami.

Z raziskavami na področju seizmologije se je Belar ukvarjal do smrti leta 1939. Svoja opazovanja in izume je opisal v poglavljenih razpravah o seizmologiji in meteorologiji, to je znanosti o vremenu, in jih objavil v knjigah, v katerih je že načel vprašanje napovedovanja potresnih dejavnosti na zemlji. Njegove knjige in razprave so prevedene v številne tuje jezike.

Skopuhova smola

Saj ni bil pravi potepuh, pa tudi berač ne, od vsakega pa je le nekaj pobral dobrodušni Jernač. Rad je hodil po svetu, iz kraja v kraj, od vasi do vasi, od hiše do hiše, se pogovarjal z vaščani, pomodroval, poprosil pa ni nikoli, ker so mu ljudje kar sami dajali. Povsod so ga poznali, ga nahranili in tudi kaj cvenka mu je zdrknilo v globok žep na ponošenem plašču, ki ga je nosil še v tako hudi vročini. V malhi, ki mu je med hojo mahedrila na plečih, je nosil vse, kar je imel in kar je potreboval. Tega ni bilo veliko in veliko tudi ni potreboval, saj je bil z vsem zadovoljen. Prenočeval je, kjer je pač našel. Zdaj na prostem pod milim nebom zdaj na seniku ali v hlevu. Kmetje so mu zaupali. Tam, kjer je počival, nikoli ni ničesar zmanjkalo. Otrokom je rad izdeloval jelševe piščalke in jih razveseljeval z vodnimi mlinčki. Če je bilo potrebno, je na kmetiji tudi poprijel za motiko ali oralo. Bil je poln zadovoljstva in židane volje, a nadloge so mu bile deveta vas.

Tistega poznega popoldneva, ko se je vzpenjal navkreber, kjer se je v zahajajočem soncu belila gorska vasica, se je namenil oglasiti še pri starem skopuhu, kot so vaščani med seboj šepetaje imenovali bogatega kmeta, ki se je pred leti priselil v njihov kraj, kupil posestvo za kate-rega se ni kaj prida trudil. Niso vedeli od kod je prišel in tudi ne, kaj

je pravzaprav bil. Vedeli so le, da ima verjetno neznansko denarja, ki ga je posojal za oderuške obresti, delal pa malo. Ni hodil v vas in z nikomer se ni sprijateljil. Imeli so ga za čudaka, čemerneža z gromovitim glasom. Če se mu je izgubil le en sam kovanec, je za njim stokal tri dni in tri noči. Tedaj je bilo najbolje, da mu ni nikdo prišel pred oči. Pes, ki ga je imel, je bil podoben gospodaru. Namrščen in popadljiv. Le Jernač ga je lahko pobožal, nič mu ni storil.

Saj se je bil že večkrat oglašil pri tem »skopuhu«, kaj postoril, ali nacepil drva, odvozil iz hleva gnoj, ali kaj drugega. Pa ni dobil nič zato. Kmet se je kisló nasmehnil in mu dejal, da ga ni klical, še manj naročil za plačilo. Bitje, ki mu je pregnjalo samoto in ki mu je morda bilo pri srcu, je bila udomačena sraka. Sraka pa ne bi bila sraka, če ne bi povsod stikala, mu kdaj pa kdaj kaj odnesla in skrila v škatlo v temočnem kotu. Nanjo se nikoli ni hudoval. Tudi kakšen srebrn kovanec je bil v njenem skrivališču med hlevskimi predmeti. Vedno jih je našel, ji požugal in vzel. Tudi Jernač in sraka sta bila velika prijatelja, le da tega skopuh ni vedel.

Tako je Jernač prikorakal do kmeta, se ustavil in ga pozdravil. Kmet je vlekel pipo, strmel predse in prikimal. Dejal pa ni nič. Jernača to ni motilo. Sedel je na najnižjo stopnico

pri vratih, da si odpočije trudne noge. Segel je v malho, si vzel kos črnega kmečkega kruha in počasi jedel. Malho je odložil na tla v travo. Ker je Jernač menil, da bo kmetu z delom pregnal hudourne misli, je vstal, šel prek dvorišča do tnal, prijel sekuro in pričel sekati že našagana polena, ki so ležala naokoli. Morda ga bo pa kmet le razveselil s kakšno srebrno desetico. O, da, imel jih je v leseni skrinjici veliko, pa še koliko. Zvrhano skrinjico. Še zlatniki so bili vmes in papirnati denar. Jernač pa je imel v malhi le medeninaste gumbe, nekaj čevljarških žebličev in še kaj.

Kmet se je odpravil v črnikasto kuhinjo, Jernač pa je sekal in sekal, da je bilo veselje. Tudi sraka je bila nadvse zaposlena. Nekaj časa je stikala po Jernačevi malhi in že odrfotala v hišo. Le kako se ji je mudilo. Tekala je sem, tekala tja do malhe. Kar je pritekkel skopuhov pes, nekaj časa ovohaval Jernačevo malho in se že lotil vsega, kar je bilo v malhi za jelo. Jernač ga je opazil, mu požugal in pohitel k malhi. Na pragu je stal gospodar, se škodoželjno smehljaj in puhal dim. »Hm, hm,« je dejal Jernač, »nacepil sem vam drva, hm!« Skopuh ga je ošinil s pogledom, se namrščil in dejal: »Prav, he, prav,

saj ti nisem ukazal. Kaj pa si grozil psu, ha, potepuh, mojemu psu!«

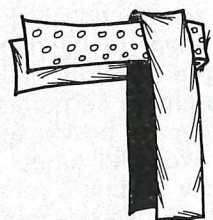
Jernač pa je brž pograbil malho, si jo optal, prikimal kmetu in hitrih korakov odšel z dvorišča. Gospodar je stal na pragu in zrl za njim. Oči so se mu porogljivo iskrile. Na ramenu mu je posedala sraka, sraka z belim predpasnikom. O, ko bi vedel, koliko srebrnikov je znosila v Jernačevo malho, bi ji prav gotovo zavil vrat. Jernač pa je bil že daleč, daleč spodaj v dolini in posedal pod košato vrbo od potoku. Segel je v torbo po svojo staro čedro, ker mu je malico požrl pes. Odmaknil pa je roko, kot bi ga pičila kača. Nekaj je zažvenketalo. Sklonil se je in skoroda otrpnil. Spet je segel v malho in že držal pest srebrnikov. »O, božja martra, ježešna, kaj le je to. Ali prav vidim? Se je mar zgodil čudež!« Bolj si je belil glavo, manj je bil pаметen. Le kdo mu jo je napolnil, napolnil s srebrniki. Na kmeta še pomislil ni. Zato pa je zvečer pri brlivki tembolj mislil nanje skopuški kmet, ko je prešteval denar v skrinjici, robančil in klical na pomoč vse podzemjske sile in rogate hudiče. Na njegovem ramenu pa je posedala »dobrotljiva sraka« in bistro švrkala s pogledom po lesketavih skopuhovih srebrnikih.

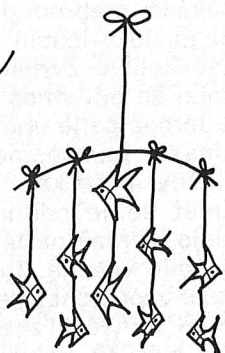

RIBICE

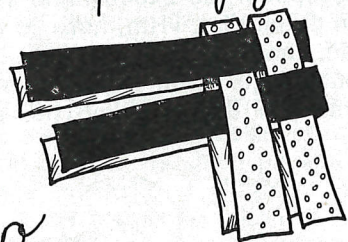
Iz risalnega papirja izstriži 4 pravokotnike dolge 12 cm. in široke

2 cm. Polbarvaj dva pravokotnika, nato jih prepogni. Prepletaj jih, kot kažejo slike.

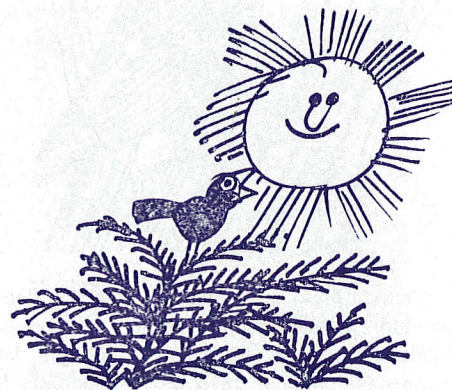
Nariši ribi oko, izstriži plavuti in jo obesi na nrvico.

Zakaj je kalin rdeč

V nizkem smrečju se je spreletal od veje do veje kalin. Stikal je za hrano, pri tem pa ni imel kaj prida sreče. Komaj je šavsnil po kakšni mušici, že mu jo je tako rekoč izpred kljuna odnesel drug ptič. Bil je zato že na moč jezen, truden je sedel na vrh smreke in se oziral proti nebu. Tam se je smejal žareče sonce. Kalinu se je ta hip zazdelo, da se sme-

kov! Pameti si pa res kalinove, kalin kalinasti!« Kalina je to roganje tako pogrelo, da mu je že šinila rdečica v glavo. »Bi rado brilo norca iz mene?« je bruhalo iz njega, »pošten kalin sem, in čeprav čepim večinoma na smrkovih vejah in med trnastim grmičevjem, nisem nič manj od tebe, ki kraljuješ visoko na nebu na zlatem prestolu!« Zdaj je kalin mislil, da je sonce zagovoril do kraja in bo takoj utihnilo, če že ne mrknilo. Sonce pa ni utihnilo, še manj pa seveda mrknilo, temveč ga je še malo podražilo: »Pridi, čakam, da me naučiš kozijh molitvic ha-ha-ha!«

Zdaj je kalin od jeze čisto izgubil pamet, razprostrl je krila in odrfotal proti nebu do sonca. Ni letel dolgo, že je začel pihati in puhati, vročina ga je jela kuhati in perotničke so mu postajale težke kot svinec: »Do sonca pa res ni deset žabjih skokov!« je že ves obnemogel pomislil kalin, a odnehati le ni hotel. Je bil pač trmast, zato mu tudi pravijo »debeloglavi« kalin. Potem pa je le došla obnemogel, kot puščica je strmoglavil navzdol, nazaj, od koder se je bil pognal proti soncu, in še sreča, da se pri tem ni ubil, temveč je le — samo na pol še živ — pristal na neki smrekovi veji, ves rdeč v glavo, prek vratu pa še do prs.

je sonce njemu, ker se je bil pravkar pod kljunom obrisal za že skoro ujeto mušico. Pa je srdito zarobantil proti soncu: »Nikar se mi ne smej! Če te ulovim, gorje ti, naučim te kozijh molitvic, da boš kar pri priči mrknilo!«

Sonce se je seveda še bolj zasmelo: »Misliš, da me lahko dosežeš z nekaj zamahi tvojih majhnih perotničk? Do mene ni deset žabjih sko-

Od tedaj je kalin rdeč, vrh tega pa še obsojen, da se vsak obenj obregne: »Kalin je pač prismojen!«

Vlado Firm

Ilustr.:
Ive Šubic

Veliki detel

Mimo razsežnega vrta se je vlekel topolov drevored. Vedno nemirno svetlo listje je rahlo trepetalo v vetru. Visoko na vršičih topolov so vreščali škorci. Sonce je stalo navpik in pod debelim topolom je v senci dremal maček. Sit je bil in len, saj je pravkar pospravil miško. Visoko nad njim je debelo topolovo skorjo obdeloval lepo pisani veliki detel. Že od jutra je tesaril. Iveri so letele na vse strani. Plezal je zdaj na to zdaj na ono stran, brskal s kljunom po skorji, jo krušil in vmes pozobal kakšno ličinko. Utrujen ni bil, le lačen. Moral si je vendarle malo oddahniti. Splezal je nekoliko više in si privoščil pajka. Odletel je in pristal na mladi smreki sredi smrekovega gozda. Kako je dišalo po smo-

li! Vabila ga je. Poiskal je smolne kanale, iz katerih se je cedil sok, ki ga je tako cenil. Nalizal se ga je in bil zadovoljen. Vrnil se je na topol, kjer si je tesaril svoj domek. Maček je še vedno dremal. Videl ga je in prav nič se ga ni bal. Detel je splezal k svoji duplinici in vnovič tesal, vrtal s kljunom in iz duplinice metal iveri, pomešane s prahom, mačku na glavo. Maček je kihnil, se leno pretegnil, pogledal navzgor in se odpravil na polje.

Plezavček

Vrtovi, parki in nasadi so njegov dom, pa tudi v drevoredih srečamo živahnega ptička plezavčka. Narava mu ni bila kaj prida naklonjena in tako ga je pobarvala le z bolj skromnimi barvami. Zgoraj je rjavkasto siv, po trebuhu pa umazano rjavkast. Kljun pa mu je videti prav imeniten, dolg in upognjen. Zato lahko pretakne vse špranje in razpoke bodisi na drevju ali po hišah in se tako nasiti z ličinkami in bubami. Živahen je in kaj rad se potika naokoli. Je res pravi mali klatež. Pri spletanju gnezda pa ni preveč natančen. Kaj brž ga napravi. Poišče si kakšno luknjo v drevesu ali špranjo v zidu, navleče vanjo nekaj pajčevine, dračja in mahu in že je gnezdo gotovo.

Marij Čuk

KNJIGI PRIJETNIH ZGODB

Pravkar sta prispeli na police Tržaške knjigarne dve dokaj zanimivi knjigi in zato takoj izrabljam priložnost, da vam jih predstavim. Knjigi še dišita po tiskarskem črnilu in sta zares novi, ob tem pa najbrž tudi kakovostni in poučni in to ne samo zaradi odličnih ilustracij, ampak predvsem glede vsebine.

bice, ki jih krasijo ilustracije **Marjana Mančka**, igrice, vaje in še marsikaj takega, kar bo pritegnilo vašo pozornost. Branje je zares prijetno in humorno in brez težav boste prodrli v svet črk, ki ne bo več skrivnost.

TILEN Janeza Vipotnika (lepe ilustracije so delo **Mihe Vipotnika**) je take vrste branje, ki je namenjeno predvsem mlajšim ljubiteljem knjige. Pravzaprav tistim, ki so že v osnovni šoli ali komaj stopajo vanjo. Kajti knjiga pripoveduje o zvedavem Tilnu, ki bi rad z rokama objel svet in ga zanima čisto vse, kljub temu pa rad posluša pravljice, ki mu jih pripoveduje ded. Z njim se tudi najraje odpravi v cirkus ali na vrt kosit travo in s tem spoznava okolje. In kakšno bo njegovo življenje v vrtcu? Tega vam seveda na tem mestu ne bom odkril, sicer bi vam pokvaril radovednost, ki je v takih primerih nujna...

Polonca Kovač je napisala **ZGODBE OD A DO Ž** zato, da bi se ne otroci ob učenju dolgočasili. Črke namreč velikokrat delajo težave, predvsem ko gre za branje in pisanje, in večkrat jih napačno postavljamo, tako da delamo veliko napak. Učenje je že samo po sebi dovolj mučno, in ko imamo priložnost učiti se brez težav, je treba zanj takoj prijeti. In zato se poprimite tudi te knjige. V njej boste našli prijetne zgod-

ZIMOVANJE V RAVASCLETTU

Sredi januarja smo šli na zimovanje v Ravascletto. Otpotovali smo z avtobusi iz pred sodne palače na Trgu Ulpiano. V avtobusu so bili že učenci osnovne šole »Oton Župančič« od Sv. Ivana. Avtobus je odpeljal in se ustavil še v Barkovljah, kjer so vstopili učenci osnovne šole »Fran S. Finžgar«. Vožnja je bila prijetna. Ko smo prispeli v Ravascletto, smo se najprej podvizali po tedensko karto za žičnice. Učenci naše šole smo se potem nastanili v hotelu Fantinel. Učenci drugih šol pa so dobili sobe v koči Stella Alpina.

Že po kosilu smo se z žičnico povzpeli na Zoncolan, kjer so nas čakali smučarski učitelji. Mene so uvrstili med začetnike. Najprej nam je smučarski učitelj pokazal, kako moramo stati na smučeh, kako držati palice, kako se je treba prestopati in kako ustavljati. Vedno, ko sem se spustila na smučeh, sem padla.

Dnevi na zimovanju so kmalu minili. Predzadnji dan pred odhodom smo v našem hotelu imeli zabavo. Peli smo, jedli in bili veseli. Veselje je trajalo do 22.30. Zadnji dan zimovanja, v soboto, smo bili vsi vznemirjeni, ker smo vsi čakali, kdo bo najbolje tekmoval in dobil nagrado.

Na smučanju je bilo zelo lepo in smo se vsi zelo zabavali.

Irena Milanič
4. r. OŠ »K. Širok«
DONADONI

MATER SEM RAZŽALOSTILA

Neko nedeljo sem bila sama doma in spomnila sem se, da bi se poigrala kot gospodinja. Pobrisala sem prah, pomila krožnike, počistila okna in pospravila postelje. Na omari je stala lepa porcelanasta vaza, ki jo je mama dobila za poročno darilo. Hotela sem jo počistiti, in ko sem jo brisala, mi je padla na tla in se razbila na sto

kosov. Bila sem vsa obupana. Vazo sem skušala zalepiti, a mi to ni uspelo, zato sem črepinje vrgla v smeti.

Ko se je mama vrnila in opazila, da ni vaze, me je vprašala, kje je. Odgovorila sem ji, da jo je mucka razbila. Mama me je čudno pogledala, rekla pa ni nič, a opazila sem, da jo je moja laž zelo razžalostila. Ko sem ugotovila, da sem mammo razžalostila, sem ji povedala resnico in obljubila, da se ne bom nikoli več lagala.

Nataša Rabula
5. r. OŠ »V. Šček«
NABREŽINA

Nekega sončnega dne je mama hotela slikati, vendar je še prej morala popravljati naloge v zvezkih. Jaz sem bila medtem zunaj in se igrala z mačko, a sem se kmalu naveličala in prišla gledat televizijo. Tudi televizijski spored me je kmalu naveličal, zato sem šla k mami, ki je prav tedaj končala popravljati naloge in se pripravljala, da bo slikala. Že je mešala barve in me opozorila: »Glej, da mi ne boš packala po mojih risbah, ker te poznam in vem, da te barve strašno privlačijo.«

Pretekla je ura ali več in mamina slika se mi ni zdela bogve kaj. Mama pa je še mešala in mešala barve.

»Zakaj delaš vedno eno in isto risbo,« sem jo vprašala.

»Pač zato, ker mi je taka najbolj všeč.«

Tedaj je zazvonil telefon in mama je morala odgovoriti. Jaz pa sem medtem vzela čopič in mamino sliko popravila. »Tako,« sem si mislila, »zdaj je krasna.« Ko se je mama vrnila je zavpila: »Kaj si storila! Pokvarila si mi najlepšo sliko!«

Takrat sem mammo res močno razžalostila.

Marta Sirza
5. r. OŠ »V. Šček«
NABREŽINA

NAŠ MUC

Nas muc je potepuc!
Kadar se potepa,
se drži kot kislja repa.
Spletla sem mu hlačice,
da vanje vtakne tačice.
Ko jezen je, se spravi v hlačni žep
in med nogami drži rep.
Tak je naš muc,
ki ostal bo vedno potepuc.

Maila Ozbič
5. r. OŠ »K. D. Kajuh«
GROPADA

Janez Bitenc

Skrb za ptičke

1. Kdo ža-ga, kdo pi-li in tol-če bum, bum," si-
2. Po - ku - ka - ta v so - bo kjer Jur - ček mi - zar za
3. Po - slu - šaj - te pti - čki, kar zdaj vam po - vem, je

ni - čka je ko - sa vpra - ša - la. "Po - glej - va so -
pti - či - ce hi - ško zdaj de - la. "Vsak čas bo go -
či - sta re - sni - ca, ni ša - la! "Ze ju - tri za -

se - da," po - re - če ji kos, in že sta na o - knu prista - la.
to - va," za - žvižgal je kos, si - ni - čka ve - se - lo za - pe - la.
ra - na sred zimskega dne na vr - tu bo hi - ši - ca sta - la.

PUST

Cin, cin, cin, ljudje,
pust že gre, pust že gre,
poseda na vozovih,
pleše v gozdovih.
He, he, he,
pust že gre, pust že gre.

Alenka Spetič
2. r. OŠ »F. Bevk«
OPČINE

PETELIN IN KOKOŠ

Petelin skočil je na hlev,
in glasneje je zapel:
kikikiriki,
nekaj hudega se tu godi!
Kokoš, kaj si naredila,
da si jajce ubila!
Kokokokode,
ubito jajce petelin poje.

Lucija Ferfolja
5. r. OŠ »P. Voranc«
DOBERDOB

Ste se napustovali?

Prepričan sem, da ste bili vsi domiselno našemljeni in da ste se lepo zabavali na raznih pustnih prireditvah.

Pust je sedaj minil in prikradla se je starka zima, o kateri smo že mislili, da je ne bo in da se bomo morali odpovedati vsem smučarskim izletom in tekmovanjem. Snega je sedaj dovolj, zato vam ob nedeljah voščim prav obilo zabave na zasneženih progah in mnogo uspehov pri morebitnih tekmovanjih.

A pri vseh teh zabavah in smučanju ne smete pozabiti na učenje, saj je že več kot polovica šolskega leta mimo in pred koncem se bo treba še precej potruditi. Čaka vas kar veliko dela in učenja. Mislim, da ste se vsi seznanili z natečajem v prejšnji številki, zato se morate potruditi in narisati osnutke za Galebove naslovnice. Pazite, rok natečaja zapade zadnjega marca in do tedaj boste morali oddati svoje izdelke, če hočete, da bodo izbrani in bodo krasili platnice prihodnjega letnika Galeba, ki vam za svoj trideseti jubilejni letnik pripravlja nekaj lepih presenečenj.

V tej številki objavljam tudi natečaj Društva Slovencev miljske občine za najboljše spise o nekdanjih poklicih naših ljudi. V tem primeru imate sicer dosti časa, vendar vam svetujem, da ne odlašate in se čimprej lotite dela.

Sedaj pa napoved, ki jo vsi tako nestrpnno pričakujete.

Tradicionalno nagradno žrebanje za naročnike revije Galeb bo v ponedeljek, 28. marca, nekaj dni pred velikonočnimi počitnicami, tako da boste srečni dobitniki prav za praznike imeli nagrade.

Ponovno pozivam vse tiste, ki niste še poslali dopisnice, da to čimprej storite, ker bo sicer prepozno. Poleg tega vas opozarjam, da se je od prvega februarja povišala poštnina in da je treba na dopisnice nalepiti znamko za 300 lir, na pisma pa znamko za 400 lir. Povedal sem že, da ne bom sprejemal pošte, ki bo premalo frankirana, zato pazite in pohitite.

In še nekaj besed namenjenih dopisnikom.

Barbara Pertot, Marijana Golemac, Marta Sirza in Jana Radovič, učence 5. razreda osnovne šole v Nabrežini, so poslale dopise z božično in miklavževo tematiko. Žal sem dopise dobil z veliko zakasnitvijo in je zato sedaj njihova objava neprimerna, ker je že davno minil čas, ki ga spisi obravnavajo. Barbaro, Marijano, Marto in Jano vsekakor vabim, naj pridno dopisujejo v Galeb in se razpišejo o kaki drugi temi, s priporočilom, naj bodo vsebine dopisov različne, da bo tako rubrika »Šolarji pišejo« bolj pestra.

Luciji Ferfolja, učenki 5. razreda osnovne šole v Doberdobi, sem od štirih poslanih pesmic objavil le eno in še to sem moral precej popraviti. Žal, druge niso za objavo, ker nič ne povedo. Draga Lucija, prav tako ti nisem objavil zgodbice »Pikica in Tonček«, ker je v njej prava zmešnjava. Še vsaka zgodbica mora biti tekoče napisana in imeti poučen, ali vsaj primeren konec, kar v tvoji zelo pogrešam. Pošlji še kaj in skušal ti bom ugoditi, če bo le skladno napisano.

UREDNIK

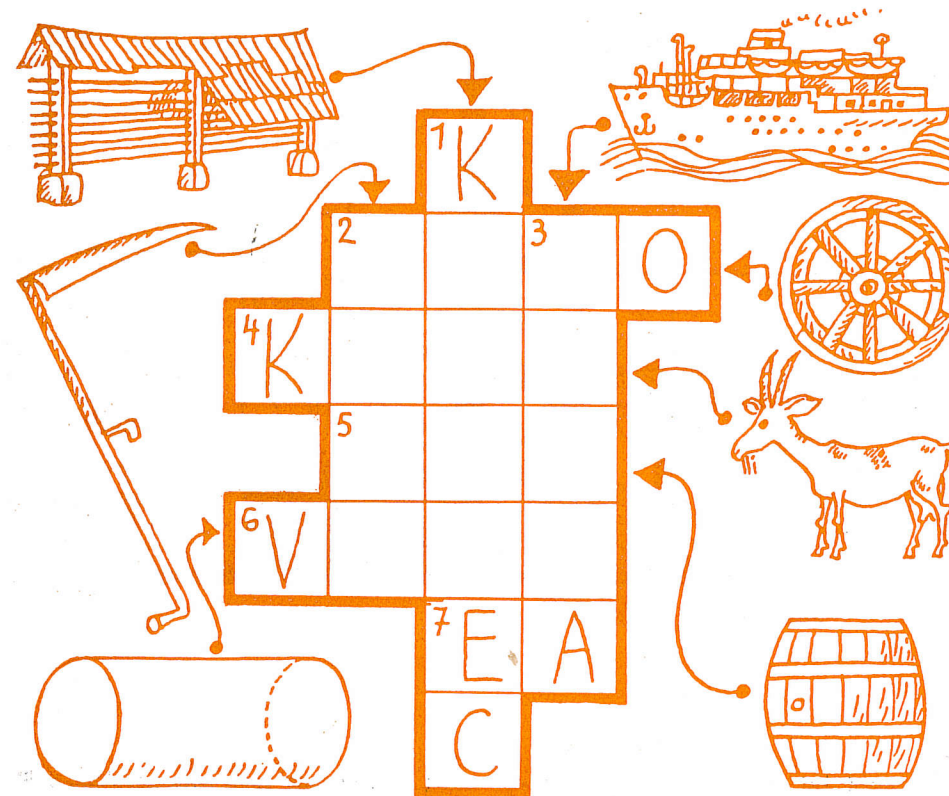

MAGIČNI KVADRATEK (V.T.A.)

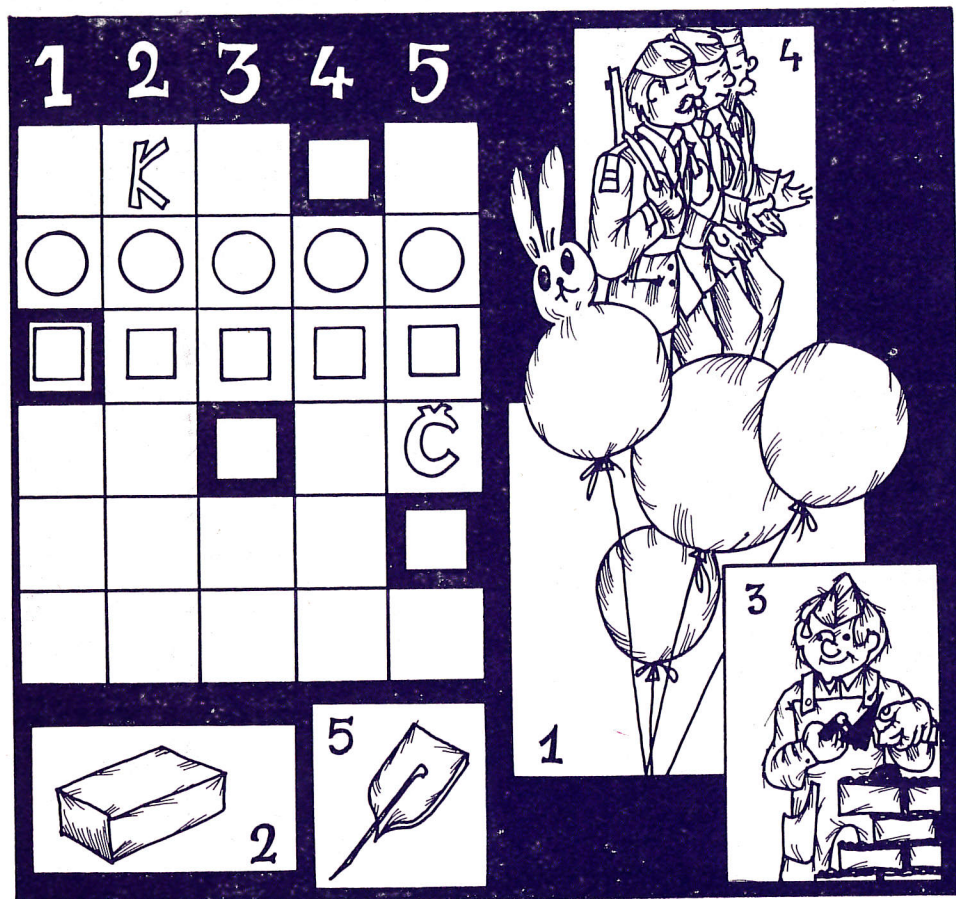
1	2	3	4
2			
3			
4			

Vodoravno in navpično: 1. lahko prevozno sredstvo, 2. del kopnega sveta obdan z vodo, 3. vrsta igre na srečno, 4. vojaški obrambni nasip.

MALA SLIKOVNA KRIŽANKA

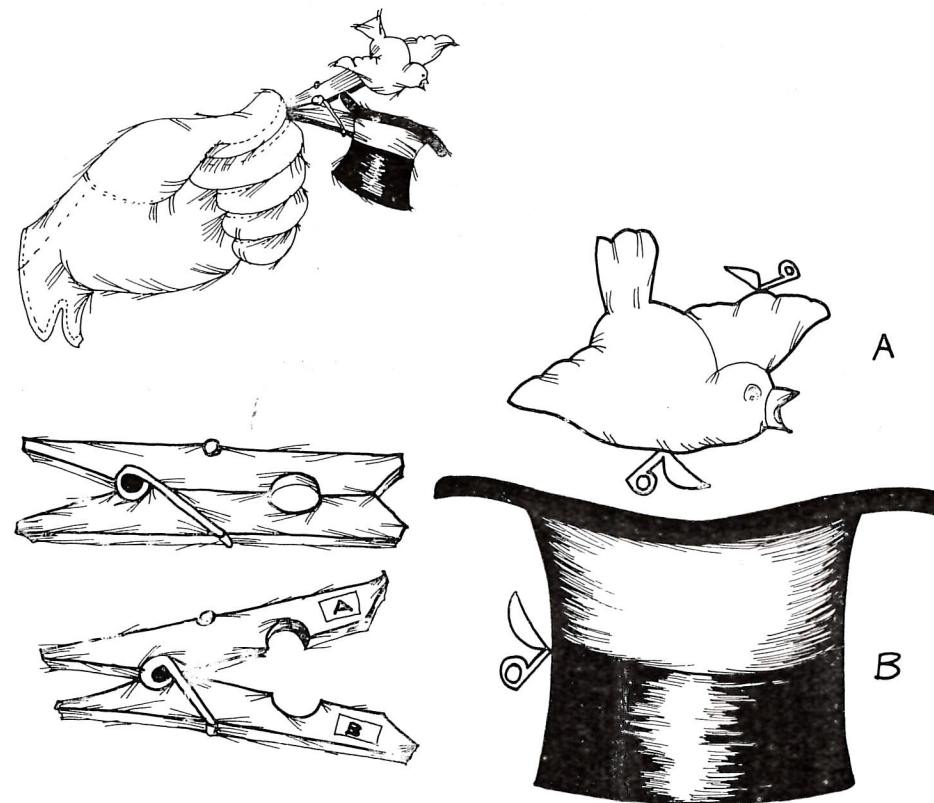
Za vsako narisano stvar moraš najti pravo besedo in jo vpisati v prazna polja, kot kažejo puščice. Nekaj črk je že vpisanih, da bo začetek lažji. Vpisane besede se morajo med seboj ujemati.

Ugani, kaj predstavljajo narisane stvari okrog lika. Besede vpiši nato navpično v lik, kot kažejo številke. Na poljih s krogci in vrisanimi kvadrati dobiš imena dveh vozil. Če pravilno razporediš črke, boš na poljih z močnejše vrisanimi kvadrati dobil še ime enega vozila.

ČARODEJ

IZSTRIŽI OZNAČENI RISBI A IN B. ZALEPI CILINDER NA SPODNJI DEL ŠČIPALKE (B) IN GOLOBA NA ZGORNJI (A).
POSTAL BOŠ PRAVI ČARODEJ.

**Rešitve ugank pošljite čimprej na uredništvo Galeba: Lojze Abram,
Ulica G. Amendola 12 - 34134 Trst**

REŠITEV UGANK IZ PETE ŠTEVILKE

KAKO SE GIBAJO ŽIVALI — Bivol topota, detel pleza, golob leti, gos caplja, konj peketa, medved hlača, metulj frfota, noj dirja, pes teče, polž leze, riba plava, slon loma-sti, žaba skače.

SLIKOVNA UGANKA — Skakalnica — drsalke, drsalka — palice, motor — sneženi mož. Ime smučarske panoge je: slalom.

SLIKOVNI MAGIČNI LIK — **Vodoravno in navpično:** 1. kostanj, 2. slikar, 3. ptič, 4. rak, 5. tnalno, 6. nož, 7. žep.

REŠITVE SO POSLALI: Barbara Grgič, Maila Ozbič, Klara Calzi, Gabrijela Baldissin, Petra Križmančič, Daša Grgič, 5. r. OŠ »K. Destovnik - Kajuh« — GROPADDA. Samo Adam, Sonja Cattonar, Laura Di Marcantonio, Serena Periz, Deborah Pertot, Nadja Renzi, Marta Sirza, Marijana Golemac, Damijan Gerli, Nataša Rebula, Alenka Devetak, Alessio Gruden, Tanja Gruden, Jana Radovič, 5. r. OŠ »V. Šček« — NABREŽINA. Damijan Berdon, Adrijana Čuk, Eliana Škabar, Katja Fabrizi, Suzana Hreščak, David Kralj, Danijel Malalan, 4. in 5. r. OŠ »P. Tomažič« — TREBČE. Luki Žerjal, Stefano Baso, 5. r. OŠ »P. Voranc« — DOLINA.

NAGRADE DOBIJO: Jana Radovič in Laura Di Marcantonio, 5. r. OŠ »V. Šček« — NABREŽINA. Klara Calzi, 5. r. OŠ »K. Destovnik - Kajuh« — GROPADDA. Stefano Baso, 5. r. OŠ »P. Voranc« — DOLINA. Eliana Škabar, 4. r. OŠ »P. Tomažič« — TREBČE.

CENA 1.200 LIR, DVOJNA ŠTEVILKA 1.700, NAROČNINA 8.000 LIR